

9.6.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Suomen Journalistiliitto lausuu asiasta, vaikka emme ole saaneet lausuntopyyntöä, koska asia on erittäin tärkeä isolle osalle jäseniämme. Olemme 14 000 jäsenen ammattiliitto. Työssä olevista jäsenistämme joka viides tekee työtä freelancerina ja työllistää itsensä. Pääosa heistä on YEL-vakuutusvelvollisia.

Esitysluonnoksen tavoitteena on parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa, jotta yrittäjien työtulot saataisiin nykyistä paremmin vastaamaan yrittäjän työpanoksen arvoa yritystoiminnan aikana. Journalistiliiton mielestä tavoite on kannatettava, mutta ehdotettu toteutus on merkittävä heikennys freelancereiden asemaan.

Esityksessä ei ole huomioitu lainkaan aloja, joissa yrittäjien ansiot ovat huomattavasti pienemmät kuin vastaavaa työtä tekevien työsuhteisten ansiot. Journalistiliiton tekemien työmarkkinatutkimusten mukaan itsensä työllistävän journalistin keskimääräinen ansio Suomessa on vain puolet työsuhteisen journalistin keskimääräisestä ansiosta.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettu muutos, että työtuloa vahvistettaessa käytettävä palkka tai korvaus määräytyisi yksityisen sektorin kyseisen toimialan kokoaikaista työtä tekevien mediaanipalkan perusteella, on kohtuuton. Pahimmillaan ehdotettu muutos tekisi lähes mahdottomaksi yrittäjänä työskentelyn alalla. Esitys ei saa johtaa siihen, että eläkeyhtiöt soveltavat kaavamaisesti yksityisen sektorin mediaanipalkkaa työtulon määrittelyssä, vaan arvioinnissa on otettava ensisijaisesti huomioon yrittäjän itsensä antama selvitys työtuloon olennaisesti vaikuttavista seikoista. Työtulon suuruuden arvioinnin on siis tapahduttava tapauskohtaisella kokonaisharkinnalla.

YEL 112 §:n 2 momenttiin ehdotetaan myös lisättävän, että eläkelaitos huomioi muut yrittäjän työpanoksen määrää, yrittäjätoiminnan laajuutta, yrittäjän ammattitaitoa ja yrittäjän työpanoksen arvoa kuvaavat tiedot. Säännöskohtaisissa perusteluissa ei kuitenkaan anneta riittävästi eväitä arvioinnin toteuttamiseen. Laissa ja perusteluissa olisi myös selkeästi tuotava esiin, että muun muassa laskutustiedot olisivat peruste alempaan työtuloon.

Esitys ei myöskään huomioi sitä, ettei kaikilla aloilla työskennellä työsuhteessa. Esimerkiksi kirjallisuuden kääntäjillä ei ole työsuhteisia tuloja. Tämä ilmentää sitä, kuinka kestämaton mediaanipalkan käsite on eikä se toimi yleisenä mittarina. Yrittäjän antamalle selvitykselle on annettava suurin painoarvo

9.6.2022

työtuloa määriteltäessä, koska yrittäjä itse on yleensä ainoa luotettava tietolähde työpanoksensa määrästä.

Vaikutusarvioinnissa todetaan, että todennäköisesti yritykset pyrkisivät siirtämään ainakin osan kohonneesta YEL-maksurasituksestaan tuotteidensa hintoihin, jotta yritystoiminta säilyisi kannattavana. Tämä ei ole mahdollista journalistisella alalla.

Freelancerit ovat huomattavasti heikommassa neuvotteluasemassa suhteessa mediayrityksiin eikä nousevia YEL-maksuja pysty sisällyttämään palkkioihin. Palkkioiden nosto vähentäisi toimeksiantoja, ja kannattavuus työskennellä yrittäjänä romahtaisi. Tämä todennäköisesti lisäisi työttömyyttä alalla. Tätä ei ole riittävällä tasolla huomioitu vaikutusarvioinnissa.

Vaikutusarvioinnissa todetaan, että ehdotetut muutokset parantavat yrittäjien ja palkansaajien välistä yhdenvertaisuutta. Journalistisella alalla tilanne on päinvastainen, ja freelancereiden ollessa jo huomattavasti heikommassa asemassa suhteessa työntekijöihin, kuilu kasvaa entisestään. Työtulon nostaminen vastaamaan alalla toimivien työsuhteisten mediaanipalkkaa ei takaa samaa, tai edes lähellä olevaa tulotasoa freelancereille.

Kannatamme ehdotusta työtulon säännöllisestä seurannasta ja perusteluiden kirjaamista työtulon vahvistamisesta annettavaan päätökseen. Yrittäjän ammattitaidossa ja muissa työtuloon vaikuttavissa seikoissa voi tapahtua muutoksia, jolloin työtulon tarkistaminen on myös yrittäjän edun mukaista. Uskomme, että paras keino estää alivakuuttaminen onkin säännöllinen työtulon suuruuden tarkistus. Näin pystyttäisiin estämään se, ettei työtulo jää liian alhaiseksi, mutta ei kuitenkaan nostettaisi työtulon määrittelyä kohtuuttomalle tasolle, joka pahimmillaan estäisi yrittäjänä työskentelyn tietyillä aloilla.

Lopuksi haluamme kiinnittää vielä huomiota siihen, miten asiaa on valmisteltu. Valtioneuvoston säädösvalmistelun kuulemisoppaan 2.3.1 kohdan mukaan lausuntomenettely on pakollinen osa jokaista lainvalmisteluprosessia. Vastoin kyseistä määräystä, Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut hallituksen esitysluonnoksen ainoastaan virkatyönä eikä sidosryhmille tai muille tahoille kuin Finanssivalvonnalle ole annettu tilaisuutta lausua esitysluonnoksesta. Tätä on perusteltu sillä, että muut mahdolliset lausunnonantajat ovat osallistuneet työryhmään, jossa hallituksen esitystä on valmisteltu. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Itsensäyöllistäjiä edustaville tahoille, kuten Suomen Journalistiliitto, olisi tullut varata mahdollisuus lausua esityksestä, sillä ehdotettu muutos on kohtuuton.

Ehdotettu muutos on journalistisella alalla erittäin merkittävä, eikä lausuntokierroksen ohittamista voida pitää hyväksyttävänä.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO –
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND RY



9.6.2022

Petri Savolainen
Edunvalvontajohtaja

Eveliina Heinilä
Juristi

Säästöpankinranta
2 A 7 krs. PL 252
00530 Helsinki
-
Sparbankstranden
2 A 7. våningen
PB 252
00530 Helsingfors
-
(09) 612 2330
-
www.journalistiliitto.fi